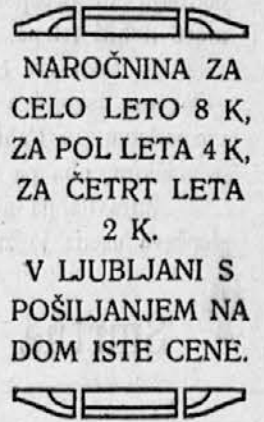

UREDNIŠTVO
IN UPRAVNIŠTVO
JE V LJUBLJANI.

POSAMEZNE
ŠTEVILKE PO 10
VINARJEV.

NOVA DOBA

NAROČNINA ZA
CELO LETO 8 K,
ZA POL LETA 4 K,
ZA ČETRT LETA
2 K.
V LJUBLJANI S
POŠILJANJEM NA
DOM ISTE CENE.

GLASILO SLOVENSKE GOSPODARSKE STRANKE.

IZHAJA VSAKO SREDO IN SOBOTO. — ZA OZANILA SE PLAČUJE OD TROSTOPNE PETIT-VRSTE PO 15 H, ČE SE OZANILA TISKA ENKRAT, PO 12 H, CE SE TISKA DVAKRAT IN PO 8 H, ČE SE TISKA TRIKRAT ALI VEČKRAT. — DOPISE IZVOLITE FRANKOVATI. — ROKOPISOV NE VRAČAMO. — NA NAROCBE BREZ ISTODOBNE VPOŠILJATVE NAROCNINE SE NE OZIRAMO. — UPRAVNIŠTVU BLAGOVOLITE POŠILJATI NAROČNINE, REKLAMACIJE, OZANILA, T. J. ADMINISTRATIVNE STVARI.

1. april.

V pondeljek dopoldne vršil se je v dvorani „Mestnega doma“ takozvani shod socialnodemokratske stranke. Glavna in reklamna točka bila je: nastop pisatelja Cankarja. Kompromisna točka: nastop dr. Dermote (Tavčarjeva pisarna). In nianso socialnodemokratske barve pridala je celi prireditvi tretja točka: nastop Etbina Kristana.

Shod je bil primerno obiskan: prišli so Cankarja gledat, in teh je bila velika večina. Razentega bilo jih je nekaj komandiranih in nekaj socialnih demokratov. Kakor so opustili rdečo barvo pri lepkih in letakih, tako tudi v celem zborovanju pravzaprav niso pokazali svoje prave barve, niso niti črhili o kaki programatični izjavi, dobro vedo, da bi velika večina poslušalcev bila proti njim, če bi to storili. Dr. Dermotov miren govor se naravnost lahko imenuje kompromisen. Saj gospodje dobro vedo, da jim je sedaj tako ugodna situacija, kakor nikdar poprej in nikdar poznej, da pa v resnici pripadnikov nimajo mnogo.

Močno so se zaganjali v našo stranko in to je značilno. Dosedaj niti ni posegla v volilni boj in vendar jim je že najostrejši trn v peti. Dobro vedo, da bomo le mi z največjo odločnostjo nastopili kakor proti vsakemu izkoriščanju sploh, tako tudi proti brezobzirnemu izkoriščanju nerazsodnosti in lahkovernosti mas od strani socialističnih voditeljev, proti obujanju in izkoriščanju ljudskih strasti; proti sistematičnemu raznarodovanju, ki se vrši od strani socialnih demokratov pod krinko socialnega dela, proti lažljivosti in nesoglasju v postopanju politične stranke, katere praktično delo s pravim socialnodemokratskim programom nima nič skupnega, nego ime.

Shoda bi ne omenjali, ker ga sploh ne smatramo resnim, če bi se ne kazala v teh napadih na naš program in našo mlado stranko posebna vnema in nekaka prikrita srd. Razlogov za to postopanje niso navajali, stvarni ugovori sploh niso njihova stvar. Par zavijan, par že poprej v njihovem glasilu demagogičnim namenom, par puhlih šal, ki s tem niso nič pridobile, da so prišle iz ust Cankarja (bile so namreč produkt dresure), to je bilo vse, kar so mogli v naglici izstreliti proti gospodarski stranki; v njihovi brezprimerni naivnosti so bili popolnoma prepričani, da bo uspeh velikanski. Prihodnost nam bo pokazala, če

se bodo uresničile njihove pobožne želje ali ne. Nas pa ti napadi ne morejo motiti več, kakor kaka druga aprilska šala. Nekaj pa moramo pibiti kot skrajno brezobzirnost in uprav nečuvstvo predznost celemu slovenskemu občinstvu nasproti, da se par političnih agentov podstopi porabiti prvega slovenskega pisatelja kot reklamo za svojo kričaško politiko, da ga kažejo kot neki unikum po shodih, na katere spada ravno toliko kakor v kak cirkus, da ga kažejo kot vabo za obilno udeležbo. Ni to samo profanacija Cankarja kot pesnika, da se ga poslužujejo po amerškanski v svrhu reklame; to je splošno žaljenje naše narodnosti in ta slabo preišljena netaktnost se bo kruto maščevala na prirediteljih samih, ravnokako pa tudi na nekrivih pristaših, ki imajo dosedaj vsaj še nekoliko resnosti v sebi.

Če Cankar že čuti, da je postal žrtev velikanske impertinence ali ne, tega ne vemo.

Zanj bo to spoznanje morda dobra snov. Poznamo pa zgodovino njegove pridobitve za to predstavo.

Jesenice.

Na Jesenicah je razveljavljeno imenovanje častnih občanov. Dosegel je to dr. Egger kot zastopnik nemške industrijske družbe. Baj je bilo upravno sodišče napačno informirano. Po naših poizvedbah je to razveljavljenje res nekaj izvanrednega, nekaj čudnega. Kdo je informiral? Dr. Egger seveda. — In nasprotna stranka? Deželni odbor kot interesovanec ni poslal zastopnika. In čemu tudi? Če pride dež. odbornik Grasselli na Jesenice v restavracijo, govori tako že sedaj z natakarjem nemški. To že nekako anticipando, takorekoč v zavesti nepremagljivega nemškega prodiranja. In to, prosim, je slovenski deželni odbornik vodovine kranjske!

Skratka uspeh nemštva vsled malomarnosti slovenskega javnega zastopa!

Pa to še ni vse! Prav zanesljivo se govori, da je pospešil to razveljavljenje slovenski poslanec Pogačnik. Na Jesenicah obstrukcija, na Jesenicah nemogoče delovanje občinskega odbora, na Jesenicah prijateljstvo med tovarno in Zabukovcem. Kje si je lažje steči nepozabnih zaslug v teh težavnih bojih za poslanski stolec? Častni člani se razveljavijo, prvi razred je lastnina s tem združene Zabukovec-Pongračeve koalicije, s tem mir v občini, s tem največja

usluga miro- in nemceljubni vladi. Najhvaležnejše polje torej za „slovenskega“ zastopnika in spe!

In lahka je bila zmaga s pomočjo slovenskega zastopnika!

Pa ne maramo biti jokavi in tudi nesolzeči se rodoljubi. Zabeležiti hočemo še nekaj dejstev v boljše razumevanje zgoraj navedenega in v boljši vpogled v bodočnost.

Na nekem volilnem shodu (menda za Ciril in Metodove podružnice odbor) je odklonil Zabukovec predlagani odbor z besedami: Raje s katoliškim Nemcem kot z liberalnim Slovincem in „Slovenski Narod“ odgovarja zadnjo soboto: Raje z liberalnim Nemcem kot s klerikalnim Slovincem. Skratka najlepša prostiteucija z narodnostjo na obeh slovenskih straneh!

In ponosno dominira Pongrac, in od zgoraj doli gledajo Nemci na prostitutki in še celo Pongrac se čuti vzvišenega nad tem cenenim blagom.

Pri zadnjih občinskih volitvah so igrali Nemci vlogo „političnih svinj“, kakor je označil inženir Maks svoje glasovanje. Prejšnji „los-von-romoveci“ so glasovali za Zabukovca. Gotovo ne Pongracu na ljubo, in gotovo ne Fabinecu na kljub, ampak ad maiorem Germaniae gloriam. Oni vedo, kdo jim začasno bolje služi. In zmotili se niso! Prvi razred je v tovarniški oblasti in s tem večina občinskega odbora. Zabukovec dobi drobtine po nemški milosti, kajti nemško zmiselno delo še ni čisto dozorelo.

A napreduje vendar! Otroci iz nemške šole že lepo pozdravljajo slovensko deco z „windische Hunde“, slovenski starši od prvega slova naprej uče svoje otroke nemške govornice, slovenski delavci se dosledno nadomeščajo z nemškimi, vsaj na boljših mestih, v javnih lokalih prevladuje nemščina, in Slovincem imponira tolik napredek in usiljivo prosijo prijateljstva z obdudovanja vrednim sosedom. In ta se velikodušno usmili zdaj enega zdaj drugega, kateri mu pač začasno more biti na večjo uslugo.

Ponosno pa se bije po časopisih sedaj ta sedaj oni na svoje prsi in hvali svoje uspehe in sanja o svoji bodoči mogočnosti, a kdor vidi žareči se obraz Pongračev, ta ve, da vlada tovarna in kdor se ne čudi navidez-nemu miru s strani Nemcev, ta ve, da je vlada tovarni zagotovljena bolj kot kedaj i v bodoče.

Mogočno je kazal Krek na nekem shodu na organizacijo jeseniškega delavstva kot na-baje-svoje delo. Zabukovec vodi to organizacijo, on je najboljši prijatelj tovar-

LISTEK.

Računi.

Slika. Iv. Lah.

Kramar Jakob je pognal konja po trdi kolodvorski cesti v jasno noč. Vlak je zažvižgal za gričem in z žvižgom je izginilo v noči ropotanje železnih koles. Čuvaj je na postaji ugaševal luči.

Jakob je udaril po konju, ozrl se je po zabojih zadaj na vozu, če stoji vse varno, in se je jezil nad nerodno, nezvožno cesto, ki je še dozdaj niso mogli vozovi toliko streti, da bi ne treslo. Mnogokrat je že prevozil to pot. Pripeljal se je zjutraj na kolodvor z vozom, voz in konja je pustil v gostilni ter se odpeljal z vlakom v mesto, zvečer pa se je vrnil z vlakom in se odpeljal proti domu. Skoraj vsak teden je bilo tako, kajti vsak teden so se tako spraznili predali v štacuni, da je bilo treba novega blaga. A v kljub temu, da se je vozil vsak teden, je bila njemu ta cesta prijetna, kakor vedno nova in polna zanimivosti, kajti na njej se je čutil nekoliko oddaljenega od doma in je mogel preišljati svoje razmere. Vselej si je ponovil vse račune in vselej je šlo težko.

Zato mu je bilo prijetno, če se je v mestu srečal s kakim prijateljem, da sta stopila v gostilno in se pogovorila. V gostilni na kolodvoru se je vselej pomudil, da je dal piti vsem

onim, ki je mislil o njih, da niso proti njemu. A ljudje so dandanes slabi in malo je prijateljev, tako je mislil Jakob. Čutil je z njim nezaupnost in nekatere je sovražil.

A voz je drdral in zaboji so ropotali na vozu.

„Vse bi bilo dobro,“ je pomislil, „ko bi ne bila ona umrla in ko bi ne bil prišel žid delat zgago.“

Pri tem se je spomnil svoje pokojne žene in je nehote potegnil z roko preko oči. „Umrla je...“

„Ne da svet človeku živeti,“ je pomislil zopet, „a kaj bi mi bilo zaradi mene, ko bi ne bilo otrok.“ Pri tem se je spomnil na svoje tri otroke in si je mislil, kako ga bodo obdali, ko bo prišel domov, od vseh strani.

„Da bi le njim rešil dom, da bi vedeli kam domov,“ je pomislil zopet, „jaz sem zdrav, imam moči in morem delati. Samega sebe preživim, kakor je.“

In sedaj so se začela vsa tista vprašanja, ki so se ponavljala dan za dnem od ranega jutra, ko se je prebudil v svoji sobi, kjer so mirno spale okrog njega tri nedolžne glavice, pa pozno v noč, ko je računal, kaj in kako se je obnesel dan.

„Oženim naj se, pravijo, da bo red v hiši, pa bo vse dobro“, je začel sam pri sebi. „E kako bi? Bogato bi vzela, da bi poplačal dolgove, a vedi Bog, kako bi bilo v hiši in kaj bi delala z otroki. Treba je, da se na kupčijo razumi; nje sestra bi bila, a kaj, ko je brez denarja, mlada...“

Spomnil se je pri tem na sestro svoje žene, ko je prišla po njeni smrti opravljat v hišo, a ljudje so govorili neprijetne reči, da je morala pustiti vse in je moral najeti staro varuhinjo.

Sestra mu je bila zelo všeč, ker je bila prilična, toda kaj, ko ni denarja. Zato se je pri mislih na njo Jakob ustavil in ni mu hotel izpred oči lep prizor, kako lepo se razume z otroki, kako so domači in srečni, ko je ona pri njih.

„Bi že,“ je pomislil, „vsemu bi se priučila, trgovina bi šla boljše, opomogli bi si. Otroci bodo zrasli in pojdejo v šolo. V šoli se nauče vsega in si poiščejo kruha. Jaz nisem videl šole in težka je sedaj borba za kruh. A vse bi bilo, ko bi ne bilo žida. A tudi žid, boji, da je, ko bi bili ljudje kakor se hoče, da bi dali zaslužka domačemu človeku. Oni dobi blago na debelo, ceneje prodaja, boljše vogo daje, a jaz ne morem. Pot v mesto stane, nazaj stane, blago stane. Vedno se večajo dolgovi in nikoli ne preostane, da bi poplačal staro. Pravijo: ni reda v hiši, slabo blago je, slaba vaga, zadolžen... In nihče ne pomisli, da je ona umrla...“

Čim dalje težje padajo misli Jakobu na srce. Vse to preišlja in sam ne ve, kje je pravzaprav vzrok, da je tako, kakor je. Nekak glas mu očita nekaj, a opravičuje se takoj.

„Zapravljam malo, kolikor moram. Manj bi včasih lahko, a vsak teden je treba v mesto; najboljšje je, da

niškega figuranta Pongraca, brez te zveze je njegova moč ničeva. Kdo vodi torej organizacijo? Pravzaprav gotovo samo tovarna. Lepše se ne more goditi nobenemu podjetju in brezpomembnejše delavske organizacije se ne more dobiti izlepa.

In tako gre celi proces mirno svojo pot naprej proti gotovemu svojemu cilju. Zabukovec pa sanja o svojem gospodstvu, in Fabinc prorokuje zmago nad klerikalizmom jeseniškim, oba pa mislita ukiniti Nemce.

Zdravila pa ni menda, ki bi fanatikom odprlo oči in slepčeva usoda je znana!

Smrtna kazen na Ruskem.

„... ustanovit, kak neziblómoje (neomajano) právilo, štóbi nikakoj zakon ne mog vasprijat silu bez adábrénija Gasudarstvenoj Dumí.“

Carski manifest
z dne 17. (30.) oktobra 1906.

Gorenje besede carskega manifesta, ob katerega objavljenju je bil po celi Rusiji velik praznik, so dajale dumi vso pravico zakonodajstva, kajti carju in ministrom je bila ta pravica vzeta, ker brez odobrenja dume ni mogel postati noben zakon postava.

Ko je bil izdan sloviti oktobrski manifest, so si neznanji ljudje po cestah sezali v roke, poljubovali so se med seboj samega veselja, da je dobila Rusija svojo zbornico in ko so odhajali poslanci v prvo dumo, jim je klicalo ljudstvo po kmetih in mestih, kakor sluteče nasprotstvo, ki nastane med poslanci in vlado: „Ne rashaditsja, paká ne budet dobita zemlja i volja (svoboda)!“

Zvesti temu pozivu so nastopali prvi poslanci, in bilo je mnogo trenutkov, ko ni bilo v dumi nobene stranke, ampak je bila v resnici enotna zastopnica celega naroda. Eden takih trenutkov je bil, ko je zahtevala odstranitev smrtne kazni.

Že za prvih dni svojega obstanka ni opustila „Gasudarstvennaja Dumá“ nobene prilike, da ne bi protestovala proti smrtni kazni. Izrečena ni bila ne ena smrtna sodba, ne da bi poslanci interpelirali ministrov. Že za časov Jelisavete Petrovne, hčerke Petra Velikega in carice ruske, je bilo sprejeto načelo odprave smrtne kazni in tudi car Nikolaj I. (1825—1855) je potrdil to odpravo. A že za njegovega carovanja in še več seveda kasneje, je bilo ubitih na tisoče oseb v znamenju postave in pravice! Ljudje so izginili dostikrat brez sledu — končali so neznan v kateri ječi. Samo za Nikolaja I. je izginilo na ta način okrog 15 tisoč oseb.

Ker niso vsi protesti in vse interpelacije na ministre ničesar izdali, so se tudi razmere dume napram vladi vedno bolj ostrile. Govornik za govornikom je stopal na tribuno, glavnega rablja prokurora Pavlova so izgnali lastno-ročno iz dumske dvorane in nato — 19. junija 1906 star. koled. — je bil sprejet enoglasno sledeči zakon:

1. Smrtna kazen se odpravi.

2. V vseh slučajih, kjer je zapovedano v obstoječih postavah smrtna kazen se ima neposredno izpremeniti v težko ječo.

A ta zakon je ostal samo na papirju. Amnistija — smertnaja kaznj — to sta bili oni dve besedi, ki sta zadeli vlado v živo, da je razpustila prvo dumo.

Komaj so se sešli poslanci druge dume, že prihajajo iz njih vrste isti klici. Videli smo iz debat prvih sej, kako brezmejno se poteguje opozicija, ki tvori sama za-se dvetretjini vseh poslancev, za odpravo smrtne kazni. Delavci, kmetje, grofi, profesorji, duhovniki in škofje so se enoglasno izrekli za odpravo smrtne kazni. Hoče vlada njih klic spoštovati? Znani vodja dumske delavske frakcije Dan pravi k temu: oblast je v rokah vlade, ona je našla, najde

grem sam, da ni zmešnjav. In zapravi se, seveda. Človek si mora nekoliko odpočiti iz večnih skrbi. In če vidiš znanca v gostilni, moraš mu dati pijače, sicer ga ni več blizu. Vse mora biti tako, a izguba, večna izguba...“

In sedaj je pomislil, kaj bo če pojde tako dalje. Kupičili se bodo dolgovi, nekoč ne bo v mestu dobil več blaga brez denarja in prišel bo konec. Upniki bodo pritislili in prodali bodo hišico, ki si jo je postavil s takim trudom, ki je vanjo zazidal vse, kar si je bil prislužil z rokami v svoji mladosti. Mislil si je na starost odpočiti, a kakor da ni dano, vse kaže večno delo, večne skrbi.

In ko bi bil sam! In spomni se, s kakimi nadami si je postavljaj hišo, kako je začel trgovino, kako je že vstajala lepa sreča, kako se je ženil in dobival že ugled v okolici — a naenkrat je začelo iti navzdol in nič več ni mogoče opomoči si. Vsi računi so zaman. Prišel je Žid in konec je bilo vseh nad.

„In ko bi začel drugo življenje, čisto drugo, da bi se ne vozil v mesto sam, ampak bi si dal poslati blago, ko bi ne postajal po gostilnah, ko bi gledal na vsak krajcar — morda bi začelo zopet iti navzgor. Vsaj toliko časa, da bi vzrasli otroci, potem naj se zgodi, kar hoče... A ko bi storil vse to, bi kazali za menoj; glejte, nima niti toliko, da bi mogel v mesto, opustili bi štacuno še tisti, ki zdaj kupujejo že zato, ker jim da pijače v gostilni, in bilo bi še slabše.“ (Sledi.)

in bo našla tisoče sredstev, da more pomoriti svoje vrage — borce za svobodo in srečo naroda.

Z mnogih strani se zatrjuje, da meni poslati vlada tudi drugo zbornico ob ugodnem trenutku domov. Ko se je zgodilo to prvič, so odšli poslanci v Finlandijo, kjer so podpisali sloviti viborski manifest ne več kot poslanci dume ampak kot „narodni predstavitelji“. Obrnili so se do naroda — katera pot ostane drugi dumi po morebitnem razpustu?

O zahtevi po odpravi smrtne kazni noče vlada ničesar slišati; ako sprejme druga дума zopet tak zakon kakor ga je sprejela prva, morejo poslanci dovoliti, da bi ostal njih sklep samo na papirju?

Med tem pa padajo smrtne kazni druga za drugo, imena usmrčenih ostanejo tajna. Lahko rečemo, da je dve tretjini s smrtjo kaznovanih popolnoma nedolžnih, vsaj pa ni nobenega povoda, za tako hudo kazen. Kako kakor krivične hočejo biti tudi razsodbe: v pol uri je končano vse zasliševanje in je izvršena že tudi smrtna obsodba.

Izjemna sodišča, ki jih je vpeljala vlada proti carskemu manifestu brez dovoljenja dume, so zakrivila v tem oziru neverjetnosti. Zato pa tudi zahteva po odstranitvi smrtne kazni ne more zginiti z dnevnega reda dume in magari, da je razgnana i ta.

Proč s smrtno kaznijo! proč z barbarizmom! pa mora zaklicati ne samo srce svobodoželnih Busov, ampak tudi vsakega civiliziranega človeka sploh. Proč s smrtno kaznijo ne sme ostati samo zahteva Rusije, ampak vsega človeštva.

Politični pregled.

Dogodki v Maroku.

Maroko je severoafrikanška država z nekaj nad sedem milijoni prebivalcev, ki so po veri mohamedanci, poleg tega je tam nad 5000 kristjanov in 150.000 židov.

Že ponovno so nastali zaradi te države prepiri med raznimi evropskimi državami, tako Anglijo, Nemčijo, Španijo in Francijo. Vsaka je hotela imeti čim več dobička od teh za živinorejo tako prikladnih dežel. Napetost med imenovanimi velesilami je bila včasih že prav nevarna in komaj lani se je posrečilo s posredovanjem Avstro-Ogrske urediti marokansko vprašanje tako, da sta bili zadovoljni obe najboljši prepirajoči se stranki Nemčija in Francija.

Maroko je torej tudi za evropski mir prav opasna dežela. Zato gleda tudi javnost na zadnje dogodke v Maroku s prav napeto pozornostjo.

Domače prebivalstvo naseljeni kristjanje in židje močno izkoriščajo, tako da vlada med mohamedanci prava srd proti Evropejcem. To jezo podnetuje še umetno Abdul-Aziz, marokanski glavar, ki so ga velesile prisilile, da se mora ravnati v mnogih ozirih po njih predpisih.

Ko je razobesil te dni neki francoski zdravnik v svrhu signalizacije na svoji hiši belo zastavo, je nekdo domačine podnetil, češ, da se je zgodilo to v znamenju provokacije, ker namreč res mohamedanci samo ob prav redkih prilikah razobešajo zastave in še to le po mošejah in podobnih poslopih. Naščuvani domačini so nato zdravnika na cesti napadli s kamenji in bodali. Blizu 40 sunkov je dobil mož v svoje telo.

Vsled tega umora zahteva Francija popolno zadoščenje s strani maročanske države, ki naj za obrambo in varstvo tujcev ničesar ne stori. Razjarjena množica je napadla tudi hiše drugih Evropejcev, med temi poslopje angleškega poslanstva, tako da se je moral angleški poslanik z revolverjem braniti napadalec.

Takoj nato smo čitali v pariškem „l' Echo de Paris“, da zahteva ta list, naj prestopi francosko vojaštvo maročansko mejo in zasede mesto Qujdo (Ujdo). V ponedeljkovi

številki socialističnega glasila „l' Humanité“ odgovarja gorenjemu dnevniku sam Jean Jaurés, češ: „C' est absurde... La France républicaine veut la paix...“ — To je absurdno... Republikanska Francija hoče mir. Ne da se zapeljati niti po drznih pustolovščinah načrtov pohlepnih finansjejev niti po bahaški širokoustnosti kakih svojih nespametnih generalov. Najnovejši dokaz o tem (daje premetitev generala Baillouda*). Bavnotako varujejo nemški socialisti, naprednjaki in ljubitelji miru sploh, da ne bi kak nepremišljen korak njih diplomacije povzročil v Maroku nasilnosti, pod katerih posledicami bi trpela vsa Evropa in ki bi znali biti velikih posledic za ves svetovni mir.“

Komaj je napisal Jaurés gorenje besede — v istem času je bil že sklenjen v francoskem ministrstvu načrt, ki se glasi tako: Francija zahteva popolno zadoščenje, kaznovanje krivcev, odškodnino sorodnikom ubitega in jamstvo, da se kaj takega v prihodnje več ne zgodi. Dokler se vse to ne izvrši, prestopijo francoski vojaki mejo in zasedejo maročansko mesto Ujdo.

Francija se torej polasti proti vsem dogovorom nekaj tujega ozemlja — ta korak pa gledajo z nezaupanjem nekateri nemški, zlasti pa vsi španski listi, ker se boje, da skuša Francija samo to priliko porabiti za svojo agresivno politiko v Maroku. Ako ne ostane Francija pri svoji obljubi, polastiti se ozemlja samo začasno, zna biti njen zadnji ukrep res usodepopen za evropski mir.

Iz Dume.

Duma zboruje vsak ponedeljek, torek, četrtek dopoldne in v petek popoldne. Popoldne tega dne vsled prošnje mohamedanskih poslancev.

Takoj po kratki debati, ki se je vnela po Stolipinovi vladni izjavi, je prišel na razpravo projekt kadetov (v ruski ortografiji tudi ka-deti), po katerem naj se edpravijo takoj izvanredni sodi, ki jih je vpeljala vlada s posebno naredbo. Ta sodišča so namreč obsodila že nebrot oseb na smrt, brez zaslišanja, brez preiskavanja o krivdi ali nekrivdi. Nebrot ljudij je bilo na ta način po nedolžnem usmrčenih.

Kadetje in vsa levica — torej dve tretjini coie dume — je projekt branila z vso silo pred skrajno desnico, kjer sede vladni pristaši, ki zagovarjajo taka izjemna sodišča. Duhovnik Tikvinski se je obrnil v svojem govoru do obeh škofov, ki sta bila izvoljena v dumo in ju rotill, naj se izrečeta proti vsaki smrtni obsodbi. Nato je vstal eden izmed obeh škofov in izjavil ob viharnem odobravanju velike večine, da obsoja on vsak umor, tudi če ga stori vlada na zločincih.

Debata o tem predlogu se utegne raztegniti na več dni. Vsega vkup je bilo priglasenih za besedo nad 60 govornikov.

Ministrski predsednik Stolipin se poda po vsaki seji dume k carju, kjer mu poroča o teku zborovanj. Izvenrusko časopisje splošno veselo pozdravlja, da je pokazala duma najboljšo voljo za delo in je raje zatajila marsikaj, kar bi jo gotovo storilo popularno, a bi utegnilo po drugi strani onemogočiti vsako parlamentarno delovanje.

Političen umor v Rusiji.

Ko bi hoteli o vsem poročati, kaj se godi v zadnjem času v Rusiji, bi morali izdajati za to poseben list.

Lani v avgustu, ko se je vračal okrog devete ure zvečer poslanec prve dume, Hercenstein, izdelovatelj k metskoga programa v prvi dumi, domov, ga je ustrelil nekdo, skrit v grmovju.

Hercenstein, eden prvih voditeljev ka-detske stranke, je bil ubit po roki enega izmed tolp „čornih sotnij“, ki uganja svoje grozote nad svobodoljubnimi možmi z vladno vednostjo.

*) Tega generala so premestili od obmejnih korov v sredo dežele, ker je izzival med vojaštvom na maščevalno vojsko proti Nemčiji, kateri je morala Francija leta 1871. odstopiti dve deželi.

Tuji dom.

Novela. — Spisal M. R. P.
(Dalje.)

„Beci mi, da me boš ljubila, da boš zvesta, reci to sveto uro!“

Z obema rokama jo je objemal, in ko jo je prosil zvestobe, se mu je glas tresel kakor otroku.

„Zdaj vidim“ — je rekel potem — „kaj je sreča.“ Zunaj pod oknom se je razlegla nenadoma pesem, in Berta se je izvila in vstala,

„Tebi pojo“ — ji je razglagal Mirtič — „naši uslužbenci pojo.“

In potem je šel do vrat in zaklical Nežulji, naj jim pošlje vina.

„Ali so revni?“ je vprašala potem Berta. „Ali ima kateri doma lačne otroke?“

„Komur stradajo otroci, naj pride nocej v sobo!“ — je zaklical Mirtič skozi okno in potem je kmalu vstopilo par visokih slaboočelnih mož.

„Ali se vam hudo godi?“ — je vprašala Berta.

„Hudo, lepa gospa!“ — je odgovoril najvišji izmed njih z globokim turobno-zvenečim glasom. „Otroke imamo, in ne zaslužimo dovolj, da bi jih preživili. Hudo je!“

Ko je govoril, so mu odsevale oči v posebnem blesku, in drugovi, ki so stali poleg, so prikimali z glavami in ponovili poltiho: „Hudo je!“

„Daruj jim, Ivan!“ — tako je prosila in Mirtič jih je obdaroval tisti večer kraljevsko. Odhajali so po prstih, zahvaljevali so se tiho in ponižno prav do vrat in potem izginili za njimi. — Skozi odprto okno so prihajali glasovi nove pesmi, menda niso bili sami na sebi tako lepi, a vplival je nanje sanjavi spomladanski večer, ki se je razlival nad poljanami in gozdovi. Blizu je bilo temnomodro nebo, blizu zlate zvezde in luna, komaj roko bi dvignil popotnik in bi se polastil nebeskih zlatin. Tiha je bila noč, ki se je rodila iz večera, ali brezmejno kakor zavržena ljubezen. Včasih je dahnil od juga veter, zganile so se rože v polju, gozd je zašumel kakor bi se prebudil iz lepih sanj. In že tisti hip je zaspal, vse je molčalo. samo kje daleč, daleč je vstal glas, nejasen in daljen, morda sovičkanje nočne ptice, morda tulenje divje živali.

Zjutraj po tisti spomladanski noči so prihajali uslužbenci čestitat mladi gospodarici. Najprej so prišli oni iz pisarne v zastarelih črnih suknhah in s starimi rokavicami na rokah. Postavili so se po redu tik vrat, poklonili so se vsi naenkrat, in dolg fant, ki je držal v desnici šop svežih rož, je stopil korak naprej in izpregovoril z visokim in nekoliko pojočim glasom:

„Hvaležni pisarniški uradniki se klanjajo svoji novi gospodarici in čestitajo k njeni poroki!“

Nizek človek s plešo, ki je stal za njim, ga je pocukal za črno sukno in dostavil šepetaje: „... in prinašajo ta šopek!“

Ko je prišla prva vest o tem umoru v Moskvo, ni hotel nihče temu verovati. Eden najodličnejših naprednjakov v tem mestu, publicist dr. Jurij Jollos, je telefonično povprašal pri peterburskem listu „Rječ“, če je vest o umoru resnična — in danes je na isti način končal dr. Jollos.

Kakor svoj čas Hercenstein, tako je dobival tudi Jollos v zadnjem času grozilna pisma, z istim pečatom mrtvaške glave. Umorjeni je imel 50 let in je bil urednik moskovskemu glasilu kadetov „Ruskije Vjedomosti“.

Enaka grozilna pisma prejema tudi poslanec sedanje dume, Vladimir Gessen. V eni zadnjih sej je predlagal odpravo izjemnih sodišč.

Spomenica balkanskega komiteja v Londonu.

Londonski balkanski komite je poslal zbornicam v Zofijo, Beograd, Bukarest in Atene spomenico, v kateri navaja najprej vzrok, čemu se je sestavil ta odbor. Ko so se vršila leta 1903. velika klanja po Makedoniji, so se smatrali tudi Angleži prizadete na teh razmerah v Makedoniji, kajti tudi Anglija je imela svoje zastopnike na berlinskem kongresu ki ni znal spregledati, do kakih razmer utegne priti na Balkanu. Spomenica poudarja, da se je odbor vedno energično potegoval, naj se da vsem balkanskim državam popolna prostost, da se razvijejo vsaka po svojih močeh, ne da bi se vtikale velesile v te zadeve.

Jasno je, da se miren razvoj balkanskih držav ne more prej izvršiti, dokler ni rešeno makedonsko vprašanje.

Spomenica naglašja, da leži nekaj krivde o nerešenem položaju tudi na strani balkanskih držav Srbije, Bolgarije, Rumunije in Grčije, ki se kar ne morejo zediniti na primerno rešitev makedonskega vprašanja.

Koliko uspeha bo imel ta londonski komite s svojim pozivom na enotno politično zasledovanje balkanskih držav v tej zadevi, ni danes mogoče reči. Gotovo pa je res, ko bi posamezne južne države ne zasledovale svojih utopističnih ciljev, kakor Velika Rumunija, Velika Bolgarija, Velika Srbija itd., bi stalo tudi makedonsko vprašanje na vse drugačnem stališču. Zdaj vidi vsaka vlada v Makedoniji samo sredstvo, s katerim si poveča svoje meje, ne vidi pa, da je treba tako z ozirom na humanitarnost kakor z ozirom na miren razvoj vseh držav zjedinenega stopanja v Makedoniji.

Dnevne vesti

a) domače.

— **Poslano.** Smatrajoč poročilo „Našega Lista“, da mi je gosp. Ivan Hribar, župan deželnega stolnega mesta Ljubljane, ponudil ljubljansko kandidato, zgolj za časnikarsko kombinacijo, kakršnih smo v zadnjem času že več doživeli, nisem imel namena reagovati na dotično opazko „Našega Lista“. Ali ker smatra g. župan omenjeno časnikarsko poročilo za tako važno in sila resno, mu storim to uslugo ter izjavljam popolnoma skladno z njim, da je dotična vest v tej obliki popolnoma neresnična, kajti najin pogovor se je gibal v čisto drugih mejah. Iz tega pa tudi g. župan lahko spozna, da te vesti nisem mogel jaz poslati v svet. Dasi nevezan z nobeno besedo, smatral sem tudi jaz razgovor z gosp. županom, že z ozirom na ves značaj pogovora zaupnim, tako da njega vsebine tudi naj-ožjim somišljenikom priobčiti nisem. Prave vsebine pogovora torej „Naš List“, s katerim nisem v nobenem stiku, ni priobčil, ker je priobčiti ni mogel; vsled tega se mi je videlo vsako dementovanje dotične vesti docela odveč. Potrjujem pa gospodu županu, da se je navedeni pogovor vršil o priliki, ko mi je gosp. župan prinesel svoj mesečni

„Fant, ki je govoril, je ponudil šopek molče, globoko se je poklonil in stopil nazaj v vrsto. Berta je stisnila vsem po vrsti roko, zahvalila se jim za čestitke in jih prijazno odslovila. Za njimi so prišli delavci, pol sobe se jih je našlo, a drugi so stali pri odprtih durih zunaj na hohniku. Obleženi so bili vsi v slabe, obnošene obleke, klobuke so držali v rokah in gledali s plašnimi, otročje udanimi očmi. Visok delavec s črno brado se je oglasil in govoril potem dolgo. Včasih je dvignil desnico, ozrl se po drugovih, pokazal nanje, ki so gledali zdaj v Berto in zdaj v govornika in pritrjevali z glavami. Pravil je o svojem težkem stanu kakor o zevajoči rani v človeki družbi, ki je nihče ne mara videti. Slikal je žalostne delavske razmere in izrazil prošnjo, naj bi bila nova gospodarica zaščitnica njega in njegovih drugov, ne pa njihova tlačiteljica. V tem smislu ji je ponudil poklone in čestitke in v tem smislu jo je pozdravil kot svojo novo gospodarico.

Na Berto je napravil ta blede visoki mož s črno brado in globokimi črnimi očmi nenavaden utis. Ko je končal, je že mislila o nečem visokem, o višjih čiljih, o katerih je že davno čula in čitala. Na pamet ji je prišla domovina, narod in za hip se ji zdelo, kakor bi bil ta človek tista domovina, tisti narod, ki se pritožuje dan na dan nad velikimi krivicami, ki se mu gode nepretgoma. Zdelo se ji je, kakor bi bil ta visoki mož tista domovina, o kateri je čitala, da kliče svoje sinove in jim zapoveduje braniti njene pravice.

(Sledi.)

prispevek za „Simon Gregorčičevo javno ljudsko knjižnico in čitalnico“ in da je o tej priliki potem, ko sva bila obravnavala drugo zaupno zadevo čisto privatne naravi, nanesel pogovor tudi na politiko. Dr. Ravnihar.

— **Shod volilcev je sklicala socialna demokracija** na velikonočni pondeljek v Ljubljano. Kot govorniki so nastopili „sodrug“ dr. Dermota, „sodrug“ Cankar in Etbin Kristan. Njihovi govori, če bi se tudi šteli za prijatelje socialne demokracije, nas niso zadovoljili. Malo širšega obzora je bil govor dra. Dermote, ki se je pečal s slovenskim „političnim filistrom“. V ostalem so bila njihova izvajanja demagoška, preračunjena vplivati na bolj navadne instinkte mase. Tak nastop jugoslovanske demokracije, ki je poslala na ta svoj shod svoje najnovejše in najboljše cvetove, se nam pač vidi malenkosten za oni veliki cilj, ki ga po njihovi trditvi vidijo pred seboj in za ono zmagovito prodiranje, ki ga po ravnosti trditvi ne more ustaviti nobena zapreka več. Čemu pečati se potem s takimi malenkostmi, z mrtvimi trupli in mrtvorjenimi deteti, kakor so vse druge slovenske stranke izven socialne demokracije. Ali te stranke niso tako brezpomembne, ali pa „sodrug“ niso docela prepričani o zmagovitosti svoje ideje? Najbolj je zanimala oseba Cankarjeva, najboljšega slovenskega pisatelja, zaradi katerega je prišlo mnogo radovednežev na shod. Cankar ni govornik, pa vzlic temu te zna vezati nase z duhovitimi mislimi, ki jih meče v svoj govor prav kakor v svojih spisih. Cankar se je izmed govornikov prvi obregnil ob našo stranko. Priznal nam je sicer, da smo pošteni ljudje, a vzlic temu se mu je videlo dobro, smešiti nas. Vzel je naš program, čital nekatera, samo nekatera mesta ter sklenil svojo sodbo, da so to samoobsebi umevne stvari, da je to program za ljudsko šolo. Resnica je, da se zlasti nam, ki smo prepričani o dobroti in resničnosti svojega programa, vidi ta program samoobsebi umeven. Če je tudi Cankar prišel do tega prepričanja, blagor mu. Toda Cankar bi z isto upravičenostjo lahko trdil, da je program socialne demokracije, zlasti če je o njem res prepričan, samoobsebi umeven. Ali spada zato že v ljudsko šolo? Točka o izobrazbi v našem programu je jasna in vsakomur umevna, ali pa ta del programa tudi izvršujejo vsi Slovenci? Naj bi bil torej Cankar malo premislil, zakaj smo take samoobsebi umevne teze postavili v svoj program. S smešenjem pa bo Cankar, zlasti v širši množici, vedno dosegel svoj uspeh, to orožje je jako poceni; ali pa je tudi vredno velikega duha Cankarjevega, o tem naj premišluje prvi slovenski pisatelj Cankar. Tudi Kristan, ki sicer ni povedal nič novega, se je izpodtikal ob našo stranko. Preveč slovenska mu je in da bi svojim poslušalcem v primeri povedal, kako zelo slovenska je naša stranka, je dejal, da hočemo kroginkrog slovenske zemlje postaviti kitajski zid z napisom: vhod in izhod prepovedan. Seve, Kristan čisto dobro ve, kako je umevati narodnostno stran našega programa, toda če stvarnega nič ni, pa je dobro časih malo pretiravati in malo obrekovati. Ako bi bil hotel Kristan govoriti resnico, tedaj bi bil moral glede našega programa izjaviti, da nas od socialne demokracije loči bistveno edino to, da imamo povsod ondi zapisano „slovenski narod“, kjer stoji pri socialni demokraciji „internacionala“. Dočim n. pr. hočemo mi, da bodi sit predvsem slovenski delavec, je socialistu popolnoma vse eno, ali je ta delavec na slovenski zemlji nemške ali italijanske narodnosti. Kaj zato, če tujerodni delavec izpodriva domačega, glavna skrb socialne demokracije je, da ima ta delavec, pa bodi magari Japonec, poln želodec. Za drugo socialna demokracija ne vpraša. Mi se borimo proti gospodarskemu izkoriščanju in za gospodarsko ojačenje vsakega posameznika s pomočjo sodelovanja vseh slojev in stanov prav v ta namen, da se zamore tudi naš narod uspešno upirati proti izkoriščanju in zatiranju s strani drugih narodov. Naše delo je torej socialno in demokratično, vse pa v prid narodu slovenskemu. — Zanimiva je bila izjava dra. Dermote, da znanega dr. Trillerjevega kompromisa nikdar ni bilo. Tudi Kristan je tako mimogrede in nekako sramežljivo povedal, da on ni „liberalen“ kandidat. Daljša izvajanja o tej točki, ki jih je marsikdo pričakoval, je Kristan previdno zamolčal. Sicer pa ni niti eden niti drugi sodrugov-govornikov štedil z vehementnimi, pri Cankarju njegovega sarkazma polnimi napadi tako na liberalno, kakor klerikalno stranko. Sploh je danes socialna demokracija edino mogoča, edino upravičena, edino zveličavna stranka na Slovenskem. Tako so nam govorili sodrug, ki so se povzpeli celo do trditve, da če kdo zamore rešiti Slovence, so to — socialisti.

— **Kak mora biti narodni voditelj?** Narodni voditelj mora vzgojevati svojega otroka v nemškem jeziku, pošiljati ga v nemške šole, ako se Nemci nanj obračajo za posredovanje, mora jim biti takoj na uslugo itd. Kaj ue, gospod dr. Ivan Šusteršič? Srečna Slovenija!

— **Hotel „Union“ v Ljubljani** je stavila, kolikor je nam znano, slovenska družba. Ako pa človek poseča bodisi kavarno, bodisi restavracijo, bi mislil, da pride v lokale, kateri so last Nemcev. Nekaj natakarkjev je, ki ne razumejo slovenskega jezika. Ako kaj zahtevaš, pa te prosijo: „Bitte, sagen sie mir es auf Deutsch, ich verstehe nicht Slovenisch.“ (Prosim, povejte mi nemški, ne razumem

slovenski.) Najbolj čudno pa je to, da morajo natakarkji, tudi če so Slovenci, naročiti pijačo in jed nemško. Večkrat se prigodi, da dva natakarkja, ki sta zatulila, svoje naročilo nemški, med seboj potem lepo slovenski kramljata. To spričuje, da je v „Unionu“ nemščina poslovni jezik. Temu mora biti enkrat konec. Vsak natakark, ki služi v Ljubljani, mora znati slovensko. Toraj je popolnoma nepotrebno, da je poslovni jezik nemški. Ako pripustimo to še nadalje, kažemo samo svojo pasjo ponižnost. Sram nas mora biti pred gosti, katere pripeljemo v take lokale. Človek je z veseljem pozdravljal tako lepo stavbo, tako krasno urejene prostore kakor jih ima ravno „Union“. Ni je lepše stavbe na slovanskem jugu. Ponos bi bila slovenski Ljubljani, vsakemu tujcu bi jo lahko z veseljem kazali, češ, glejte, kaj premoremo Slovenci. A vsak nam s polnim pravom lahko odgovori: „Saj to ni slovenska stavba, to gospodari nemščina.“ „Akademija“ je povabila letos hrvaške vseučilišne profesorje, da nam predavajo. Vsakokrat po predavanju smo jih peljali v „Union“, v najlepše lokale ljubljanskega mesta. Ali s tem smo jim pokazali tudi slovensko malomarnost, s tem smo jim pokazali, kako malo čislamo svoj jezik. Potrebujemo „Union“. Ali mora biti tak, da kaže svoje slovensko lice, svoj slovenski značaj tujcu in domačinu. Pozivljamo torej upravo „Uniona“, ki je vendar slovenska, naj popravi vse te napake. Tega kratkomalo ne trpimo več, da se bomo sami zaničevali in sramotili.

— **Slovenska malomarnost in nemška nesramnost.** Te dni je rekel neki nemški trgovec v slovenski družbi nekako takole: „Diese slowenischen Trottel muß man im Geschäft freundlich behandeln, dann kommen sie alle zu uns“ (s temi slovenskimi tepci se mora v trgovini prijazno občevati, potem pridejo vsi k nam). In kak je bil odgovor s slovenske strani? Sedeli so dalje s tem nesramnim Nemcem. Le tako naprej! Samo to bi vprašali, koliko so dobili oni slovenski gospodje za to, da pomagajo zidati nemški most do Adrije. Ali so že z ono brco zadovoljni.

— **V delikatesni trgovini v Sodnijskih ulicah** ne razumejo slovenski. Jeli to v Ljubljani mogoče?

— **Nemški deželni šolski nadzornik na Kranjskem?** Nekaj se kuha! Dosedaj je bil Peerz okrajni šolski nadzornik za Kočevje, profesor Belar za ljubljanske in ostale nemške šole na Kranjskem. Sedaj pa hočejo oboje nadzorništvi združiti — faktično je to že deželno nemško nadzorništvo; treba je samo še — imena!

— **Ljubljanski klerikalni krogi** razpisujejo oddajo stavbenih del novega klerikalnega tiskarskega poslopja. Klerikalci so si v zadnjih letih nabavili vsega vkup na Kranjskem četrto tiskaren.

— **Črepinjo si je razbil.** Anton Fajfar, posestnik na Rudnem pri Železnikih na Gorenjskem, je padel 20. m. m. pri skladanju sena na hlevu in si razbil črepinjo. Kmalu nato je umrl.

— **Lep diletantski večer v Kranju** so imeli zdaj dvakrat zapored. Vprizorila se je Ljudevit Ganghoferjeva igra „Valenska svatba“. Priznanje gre tako režiserju kakor igralcem.

— **Koncert v Kranju** na korist donotni dijaški kuhinji se je vršil v torek, dne 2. aprila ob 8. uri zvečer v telovadnici kranjske gimnazije.

— **Nova planinska kočja.** Na vrhu Stola postavi „Kranjska podružnica Slov. plan. društva“ planinsko kočjo pod imenom „Prešernova kočja“, ki se bode vzdigala v višini 2141 m nad rojstno hišo pesnikovo, kot dokaz, da kranjsko mesto, čuvar pozemskih ostankov pesnikovih, neumorno čuva tudi nad pesnikovim imenom, in da je ono vedno eno prvih med tistimi, ki se trudijo proslaviti Prešernovo ime in slavo ter pomagajo s tem osvetliti lice narodu slovenskemu. Načrti, ki jih je izvršil mladi slovenski inženjer Skaberne, so gotovi, svet je zagotovljen, domačini-posesniki so nam svojo pomoč obljubili, in če Bog da, otvorijo letos ali vsaj l. 1908. imenovano kočjo, ki bo vzor slovenske stavbe v slovenskih planinah. Število članov te podružnice je znašalo v pretečenem letu 86; premoženje pa obstoji v gotovini 4340 K 31 v naloženega denarja. To seveda ne zadostuje za predstoječe potrebe, a je upati da požrtvovalnost kranjskih rodoljubov dopolni to, česar še nedostaja. V ta namen se priredi letošnje poletje v kranjski Zvezdi večja veselica v prid Prešernovi kočji.

— **Zanimiv uvodnik** priobčuje zadnji „Gorenjec“, ker se prvič odlikuje prav blagodejno od plitvosti svojega očeta „Slov. Naroda“, drugič pa ima res nekaj vsebine za-se. Tako pravi — seveda je njegova vera v preporod le srčna želja —: „Naj bi se vendar nehala deklamirati o „uspehih“ napredne stranke v našem političnem življenju. Politika je egoizem v praksi in dobra politika je tista, ki je uspešna, naj se uspeh opira na srečo ali spretnost. In uspešna v tem pogledu naša politika ni bila. Mi smo še vedno mnenja, da je preporod narodno-napredne stranke mogoč. Če pa se motimo, potem želimo, da se prejkoprej porodi nova stranka ki ima kal prihodnosti v sebi, da se ta proces ne zavleče predolgo in ne pade več žrtev, nego je neobhodno potrebno.“

— **Razširjenje klerikalnih listov.** Klerikalci so svoje liste neverjetno razširili. Tako dobiva n. pr. župnija Srednja vas v Bohinju na Kranjskem 143 izvodov „Domoljuba“,

60 „Bogoljubov“ in 5 izvodov dnevnika „Slovenec“. — Ta vzgled razširjanja listov govori obilo tudi našim somišljenikom.

— **Dr. Dermota**, kandidat socialne demokracije v okraju Kranjska gora-Trzič-Radovljica je imel v nedeljo, dne 24. sušca dva shoda na Jesenicah in na Dobravi. Veliko nedeljo je bil zopet shod na Jesenicah. Zatem namerava napraviti shode v Kranjski gori, v Ratečah in Mojstrani. — Napredna stranka vkljub najrazličnejšim ponudbam ni našla kandidata. In „Jeseniske Novice“ priporočajo dr. Dermoto. Zdi se nam, da govori precej revščine in breznačelnosti iz te priporočitve, kakor si na drugi strani ne moremo tolmačiti, kaj se hoče s tem doseči drugega, kot da se da socialnim demokratom nov povod za smešenje liberalnih „principov“. Je pač težko izhajati dandanes med Slovenci, če se ima edini princip: boj farjem, oziroma izhaja se lahko, ker je princip komoden, a veljave si je težko pridobiti z edinim tem stališčem.

— **Slovensko bralno društvo v Trziču** na Gorenjskem je priredilo prav lep koncert, za katerega sta si stekla posebnih zaslug nadučitelj Jezeršek kot vodja godbenega kluba in izborni pevec, učitelj Mahkota, kot pevovodja. Žal, da v Trziču ni večjega prostora in razpolago. Potreba večje dvorane je nujna.

— **Postajališče Bela peč** se otvori baje že začetkom maja. To postajališče je precej naperjeno proti hotelu Mangart pri postaji Rateče-Bela peč. Zopet nov dokaz, kako dosledno Nemci delajo edino sami zase, in kako malo se jim prikupi vsak Slovenec, čeprav je še tako popustljiv, in čeprav jim skuša v vsem ustreči. Zadostuje že, da si Slovenec po rodu, in da nisi očiteno nemškutar. Kdaj bodo Slovenci zavzeli to v gospodarskem oziru edino pravo stališče? Zato se skušajmo osamosvojiti in ne podpirajmo Nemcev! Svoji za svoje!

— **Jeseniško šolsko vprašanje** še sedaj ni rešeno. Baje škoduje to mnogo slovenski narodnosti na Jesenicah in Savi. Nemška šola namreč je že začela delovati na Savi in otroci iz obližja vstopajo vanjo, ki jim je pri rokah in se s tem odtujujemo svojemu narodu. Merodajni činitelji, hitite, vsaka zamuda v tem oziru je naglaven naroden greh in skrajno škodljiva!

— **Radovljiška posojilnica** je razdelila na zadnjem običnem zboru 1310 kron za obče koristne namene, med tem za kulturne slovenske potrebe skoro polovico tega zneska.

— **O bistvu umetnosti** in nje uživanju je predaval pred nedavnim časom baron Zois v kranjskem gimnazijskem poslopju. Seveda nemški. In „Gorenjec“ je o tem obširno poročal. Ali nam je res treba takih predavanj v nemškem jeziku na slovenski gimnaziji, kjer je toliko slovenskih profesorjev?

— **Deželna zveza za pospeševanje tujskega prometa** na Kranjskem vabi sorodna ji društva k intenzivnemu delovanju in k pristopu k zvezi, da se s tem osredotoči vse delovanje in more bolj sistematično vršiti. Res dobro bi bilo, da bi se Slovenci te takozvane „tujske obrti“ bolj oprijeli, oprijeli tako, da bi glavni denar iz te obrti ostal v slovenskih žepih. S tem bi dosegli dvoje, da se sami gospodarsko okrepimo, in da ohranimo in branimo slovenski značaj naših naravnih krasot.

— **Iz Vrabč na Vipavskem**. Organizacija okoli lista „Nova Doba“ si je nadala ime „gospodarska“ hoteča s tem označiti, da so predpogoj za samoosvoje slovenskega naroda ter njega kulture in socialen razvoj gospodarsko neodvisni stanovi. Gospodarska odvisnost stanu in posameznikov je ono zlo, ki najbolj pospešuje korupcijo v narodu: korupciji pa kot duševnemu zlu mora slediti, ako se ista ne prične pravočasno lečiti, smrt naroda. Narod brez karakternosti, brez one notranje moči, ki ga sili nastopiti proti zlu, ki preti razjesti narodovo telo in dušo, nima bodočnosti. In v kulturnem stanju, kakoršnem se nahaja danes naš narod, je korupcija neizogibna posledica gospodarske odvisnosti stanov. In dosedanja slovenska politika ter gospodarjenje za to politiko je v veliki meri pospeševala korupcijo ter vzgajala za korupcijo. Vsled tega pozdravljamo delo, ki se ima zasnovati, delo za gospodarsko osamosvoje slovenskega naroda. — Najbolj pereče gospodarsko vprašanje v naši občini je pač razdelitev skupnih občinskih zemljišč. Obljub, zagotovil od poklicane oblasti smo prejeli dovolj, a glede razdelitve smo pa še vedno tam, kjer smo bili pred 10 leti. Ako je kje potrebna razdelitev, je v naši občini, kjer je dosedanje uživanje zemljišč popolnoma krivično. — V kratkem se namerava pri nas zidati novo šolo. Najprikladnejše mesto bi bilo za šolo na Jakovcah, ker so Jakovce nekako središče občine. Šola naj bi se sezidala na takem kraju, da bi bila vidna s ceste, ki pelje skozi Vrabče.

— **Volilne reforme za deželne zbornice**. Odkar je bila sprejeta v glavnem avstrijskem zboru volilna reforma, so

se pričele tudi nekatere druge javne institucije reformirati in reorganizirati. Predvsem razne stranke. Pa tudi nekateri deželni zbori. Kakor je v spominu, je bila volilna reforma za kranjski deželni zbor obstruirana s strani slovenskih liberalcev. Načrt volilne reforme, ki je bil sprejet v zadnji seji tržaškega deželnega zbora, je bil izpremenjen v tem zmislu, da za izvolitev ne zadostuje relativna, temveč mora biti absolutna večina. Mandati ne bodo veljali šest let, ampak samo tri. Cenzus ostane, kakor je bil določen v načrtu in tudi triletno bivanje kot pogoj volilne pravice v četrtem razredu. V okolici voli prvi razred enega, drugi dva, tretji in četrti po tri poslance, torej skupaj devet. Reformiral se je tudi goriški deželni zbor, in sicer je povečal število kmečkih mandatov za dva, ter je osnoval četrto kurijo z dvema volilnima okrajema in s šestimi mandati.

— **Časnikarske vesti**. „Slovenski Gospodar“, klerikalni tednik v Mariboru, glasilo dr. Korošca prične izhajati po dvakrat na teden, in sicer vsak torek in vsak petek zvečer. — „Rdeči Prapor“, organ slovenske socialnodemokratske stranke, prične s 5. aprilom izhajati kot dnevnik. — Po trikrat na teden je pričela izhajati letos Soča; novi listi, ki smo jih dobili Slovenci v zadnjem času pa so: „Nova Doba“ kot glasilo „Slov. Gosp. Stranke“ (za zdaj po dvakrat na teden v Ljubljani), „Delo“ (mesečnik v Ljubljani), „Domače ognjišče“ (mesečnik v Ljubljani).

— **Vikar Gorišek v Celju**. V zadnji „Domovini“ in „Slov. Gospodarju“ čitamo, da se je začela proti vikarju Gorišku v Celju akcija, ki namerja doseči njegovo odstranitev iz Celja in sicer radi tega, ker je — kakor pravi „Domovina“ prav rahlo — preostro nastopil proti faranom, ki so drugega političnega prepričanja kakor on. — V svrhu informacije tistim svojim čitateljem, ki ne dobe celjskega „Narodnega lista“, naj navedemo poslano, ki ga je priobčil urednik Vekoslav Spindler proti gospodu Gorišku: V št. 11. „Slov. Gosp.“ z dne 14. marca 1907 pišete pod naslovom „Odgovor narodni stranki“ med drugim sledeče: „Kakoršen oče, tak je sin. Sinček narodnih strankarjev „Narodni list“ je pravi lisjak. Sicer tudi drugače biti ne more, ker ima urednika, ki je socijaldemokrat. Socijaldemokrati pa učijo, da se ljudem ne sme povedati resnice, ampak se jih mora nafarbati. Da je urednik Spindler res socijaldemokrat, je sam izjavil lansko leto v „Domovini“. Ko so mu hrastniški in trboveljski demokrati očitali, da se je izneveril demokratom, zapisal je v listnici uredništva: „Nisem se ne, ampak ostanem vedno zvest načelom socijaldemokratov.“ — Javno Vam zabrusim v obraz, da ste glede zgornjih besed splošno, in posebej, kar se tiče moje osebe, lažnik, in Vam dam s tem priliko, da mi nasprotno pred sodnijo dokažete ter tako operete svojo s tem očitanjem napadeno čast. — Na ta poziv ni vložil vikar Gorišek nobene tožbe, pač pa se je pričela proti njemu prej omenjena akcija.

— **Skrajna demagogija**. Kako zvit je ptujski „Štajerc“ in na kako demagoški način vabi Slovence v svoj nemški tabor, nam spričuje sledeča njegova notica: „Le vkup, le vkup! Pametna beseda, ali danes prihaja pač iz hinavskih ust. V 16. stoletju, ko so se dvignili zatirani kmetje proti plemenitašom in samostanom, ko je vrgel škof Trubar iskro upora med kmetske množice, takrat so peli uporniki ustaško pesem: „Le vkup, le vkup, uboga gmajna!“... Med petjem te ustaške pesmi so požgali srednjeveški naši pradedje ponosne kloštre in bele gradove. Kajti duhovnik in plemenitaš sta delala vedno drug za drugega... Danes pa vpijejo nasledniki tistih duhovnov, ki so sežgali živlega „seljačkov kralja“ Matijo Gubca, nasledniki tistih duhovnov, ki so pomorili tisočere kmete, — vpijejo: le vkup, le vkup! Pač najhujša hinavščina, ki si jo moremo misliti. Le vkup, le vkup — tako pravimo tudi mi. Le vkup, da premagamo izkoriščanje klerikalnega zmaja!“ — „Štajerc“ namreč popolnoma pozabi, da so bili ti plemenitaši ravno pripadniki onega naroda, za katerega se ta ptujski tednik tako silovito navdušuje. Plemenitaši, ki so pobijali slovenske kmete v kmetskih puntih so bili pristni Nemci, ali pa vsaj docela nemškega duha! Resnici na ljubo bodi tudi povedano, da je očitek duhovščini presplošen, da bi zadel v pravo: v kmetskih puntih nam je namreč zvesto razločevati nižjo duhovščino od višje. Nižja duhovščina je stala velikokrat tudi javno na strani kmetov. Višja duhovščina in samostani so bili seveda sami posestniki in se pri tem niso od graščakov nič razločevali.

— **Učiteljske plače na Štajerskem**. Združeni finančni in naučni odsek štajerskega deželnega zbora je stvil sledeči predlog glede na uredbo učiteljskih plač: I. Na solah tretjega plačilnega razreda se učitelstvu, ki ima začetno plačo 1000 K, kolikor časa vleče to plačo, dovoli izredna doklada od 200 K, ki se ne vračuna v pokojnino in odpada, kakor hitro doseže učitelj ali učiteljica prvo redno službeno doklado. II. Definitivnemu učitelstvu se dovoli

draginjska doklada, katere se ne vračuna v pokojnino, po sledečih načelih: 1. Pravico do take draginjske doklade ima dotično definitivno učitelstvo, vstevši učiteljice, ki v tretjem plačilnem razredu nimajo več plače kot 1800 K, oziroma pri učiteljih 1600 K, v drugem plačilnem razredu ne več kot 2000 K, oziroma 1800 K, v prvemu ne več kot 2200 K, oziroma 2000 K, v mestu Gradcu ne več kot 2500, oziroma 2300 K. V to plačo, ki velja za merilo, se ne sme všteti funkcijske doklade šolskega vodje, naturalnega stanovanja ali pa stanovanjske doklade. 2. Pod pogoji točke 1. dobi definitivno učitelstvo sledeče doklade v kronah: Mesto Gradec: Oženjeni učitelji 180, neozženjeni 150, učiteljice 120. I. krajevni razred: Oženjeni učitelji 150, neozženjeni 130, učiteljice 100. II. krajevni razred: Oženjeni učitelji 130, neozženjeni 110, učiteljice 80. III. krajevni razred: Oženjeni učitelji 110, neozženjeni 90, učiteljice 60. — III. Deželnemu odboru se dovoli kredit 40.000 K, da se uvrste nekatere šole iz tretjega plačilnega razred v drugi razred.

— **Slovenski slikar Žabota**, doma iz Spodnje Štajerskega, je razstavil v dunajskem Künstlerhaus več slik. Časopisje pohvalno omenja njegovo izložbo. — Žabota je razstavil tudi na II. slovenski umetniški razstavi več slik, ki so — resnici na ljubo povedano — živale nekoliko preveč slavospevov. Žabota je razstavil tudi v Belgradu pred dvema leti eno oljnatno sliko.

— **Poučno potovanje**. V petek 15. m. m. je priredila c. kr. kmetijska podružnica v Št. Jurju podučno potovanje (ekskurzijo) v Dramlje v celjskem okraju ki se ga je udeležilo 80 vinogradnikov. Vinarski instruktor Štamberger je poljudno in zelo temeljito razkazal in učil o rezitvi, posebno kako naj bi se letos, ko je toliko pozebe, rezalo. Udeleženci so z velikim zanimanjem sledili poduku. Nato se je razprel živahen razgovor.

— **Dve nesreči v Mariboru**. Mehanik Masten v Tegetthofovi ulici je zadel z avtomobilom tako nesrečno v drevo, da si je pri padcu z voza pretresel možgane. — Minulo nedeljo je padel ključavničarski pomočnik Petek v Tegetthofovi ulici radi neprevidne vožnje s kolesa in si je tudi pretresel možgane. Fant je v veliki nevarnosti.

— **Šolski pouk — v gostilni**. V Guštajnu na Koroškem so šolarji tako srečni, da hodijo po pouk v gostilno. Ondotne šolske razmere so namreč tako slabe, da so morali nastaniti en razred v gostilni.

Prosveta.

„Akademija“. Dne 24. in 25. marca sta predavala v „Mestnem domu“ hrvatska vseučiliška profesorja gg. Marković in Janeček. Prvi si je izvolil kot predmet svojega predavanja najpopularnejšega slovenskega pesnika Gregorčiča. Svoja zanimiva izvajanja je postavil na temelj Gregorčičevih izrekov o bistvu lirične poezije, ki jih je priobčil v polemični zbirki pesmic „V obrambo“. Gregorčiču ni poezija jasan dan, ki s svetlobo oblije vse predmete, tudi mu ni črna noč absolutnega pesimizma, temveč njeno krajevstvo leži na meji med obema, v polumraku, odkoder se ji odpira pogled na obe strani: v temo in dan. Tudi v kontrastih, ki jih tolikrat nahajamo v narodnih pesmih, se pojavlja to dotikanje teme in svetlobe, in vtisk cele pesmi je odvisen od tega, jeli se konča pesem v negativnem ali pa pozitivnem akordu. Uporabo kontrastov je dokazal g. predavatelj kot bistven del Gregorčičeve pesniške tehnike in nam predočil te kontraste na srečno izbranih primerih. Ko nam je še podal vsebinsko in tehniško analizo najlepših Gregorčičevih umotvorov, je zaključil duhovito predavanje z vročo željo, naj bi Gregorčičeva „oljna mladika“ vladala nad bratstvom hrvatskega in slovenskega naroda.

G. prof. Janeček, ki je predaval o metalurgiji, nas ni samo prijetno iznenadil z lepimi, srečno uspelimi eksperimenti, temveč nas je presenetil tudi z lepo metodiko svojega predavanja. Prestavil nas je v duhu za sto let nazaj, v dobo, ko so se kemijski pojmi, ki so dandanes neovržna last vsega kulturnega sveta, jedva jeli razvijati. V jasnih besedah nam je očrtal vpliv, ki ga je imela na razvoj kemije ravno tedaj odkrita galvanska elektrika. Ko je tako pred poslušalci na sintetiški način razvil vse osnovne pojme kemije, je prišel na drugi del svojega predavanja, v katerem je jako popularno obrazložil moderne načine pridobivanja kovin s pomočjo elektrolize in potom velikanske toplote (4000° C), ki se razvija, kadar aluminij okisu kake druge kovine odvzame kisik in se sam spoji z njim. Koncem predavanja je izpregovoril nekaj zlatih besedi na srce naši mladini, ki naj, živeč na tujih visokih solah, ne zabi domovine, temveč naj z jeklenim delom dokazuje svojo domovinsko ljubezen.

Tako je izzvenela slika hrvatskih vseučiliških predavanj v Ljubljani v krasnem akcudu: v pozivu k pozitivnemu delu!

Svoji k svojim! Kupujte samo pri narodnih tvrdkah! Trgovci, ne naročajte blaga pri protislovenskih tvrdkah!